ԱՐՄԵՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼԸՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգիլուած չէ, ամբողջ 15րդ հրկանէ (99 օգոստ.—900 մայիս) բաժնորդագինն է 20 ֆր. կանխիկ։ Կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2 ֆր. հաշուելով և 1900 մայիս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով։

Նամակ և ծրարպէտք է ղրկել հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France)։

ԺԵ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 36

1899 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2

1899 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20 (Հ. Տ.)

ԾԱՌԱՔ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ Դ. և ՇԲԹ. ՕՐԵՐ

ՓԱՅՏԱՆՈՒԹԻՒՆ

Թղթակցութիւնը, եթէ հարկ համարի, հասատօսելով և կատարեալ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները։ Չարաւոր չէ վերադարձնել չհրատարակուած ձեռագիրները։

Մանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։

Մանուցման 1 միլիմետրը 1 սանթիմ կարժէ։ 1 գլխագիրը 2 սանթիմ։

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues, aux bureaux de Rédaction : Rue Glandevès, 17.

ԱՐՄԵՆԻԱՅԻ ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Արմենիայի բաժնորդագրութիւնը չրջանի վրայ և ոչ թէ թիւի վրայ լինելով, մենք առաւելութիւն տուած էինք անոնց որոնք Արմենիայի ամբողջ չրջանին բաժնորդ կը գրուին, օգոստոսէն սկսելով. այնպէս որ ամբողջ չրջանի (օգոստ.–մայիս) բաժնորդագինն է 20 ֆրանգ, իսկ չրջանի սկզբէն բաժնորդ չեղողներին համար ամսական 2½ ֆր. բաժնորդագին նշանակուած էր։

Բայց որովհետեւ յաճախ կը պատահի որ օգոստոս ամիսը բաւական անցնելէն յետոյ ալ բաժնորդագրուիլ ուզողներ կը լինին, ատոնց դիւրութիւն մը տալու համար կորոշենք այժմ, ներկայ 15րդ տարեչրջանին համար, որ ունէ ամսագլուխէ սկսելով և քանի ամսի համար որ ուզուի, Արմենիայի բաժնորդագրութիւն կընդունինք, ամսական բաժնորդագին 2 ֆրանգ միայն հաշուելով և 1900 մայիս ամսի վերջէն անդին չանցնելու պայմանով։

Այսպէս եթէ մէկն ուզէ նոյեմբերէն սկսած բաժնորդ գրուիլ մինչեւ ներկայ 15րդ չրջանի վերջ (99 նոյ.–900 մայիս), 14 ֆրանգ միայն պէտք է վճարէ փոխանակ 17½ ֆր.ի ինչպէս կը վճարուէր առաջ. կամ եթէ 1 կամ 2 ամսի համար միայն ուզէ բաժնորդ գրուիլ, 2 կամ 4 ֆր. միայն պէտք է բաժնորդագին վճարէ։

Կը յուսանք որ այս նոր դիւրութիւն ընծայելով գոհացում մը տուած կը լինինք անոնց որոնք Արմենիայի բաժնորդներ գանելու իրենց փափաք յայտնած և այս կէտ, իբրև դժուարացուցիչ հանգամանք մը նոր բաժնորդ գրուիլ ուզողներուն համար, մեր ուշադրութեան յանձնարարած էին։

Կը խնդրենք որ նոր բաժնորդ գրուողները յատկապէս իմացունեն մեզ թէ ո՛ր ամսի սկզբէն կուզեն սոսնձուիլ թերթերը։ Եթէ այդ նշանակուած չլինի իրենց նամակի մէջ, մենք կը ղրկենք այն ամսի սկզբէն որի մէջ ընդունած ենք իրենց նամակ։

Կը յիշեցունենք նաև թէ անոնք որոնք «Արմէնիայի Օժանդակ» կարճառագրուին կանոնագրին համեմատ, իրաւունք կը ստանան ուրիշների համար Արմենիա բերել տալու իրենց ծրարով, ամսական մէկ ֆրանգ բաժնորդագնով միայն։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ազգային պաշտպանութեան գաղափարը.— Ալմանիայի ուշագրաւ յառաջդիմութիւնը Թիւրքիայի մէջ. — Բաղուածներ Տիխսքի լրագիրներէն.— Բաղուածներ Կ. պոլսի լրագիրներէն.—Արժանաւոր քաջալեր մը. — Հայ բժիշկի մը նոր գիւտը.— Թիւրքերի ձերբակալութիւնները Կ. պոլսի մէջ.—Թիւրքիան լուրեր. — Լուսպա եւ Պարսկաստան. — Անգլեւբրանսվապեան պատերազմը. — Արտասահմանի լուրեր. — Մանուցումներ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԸ

Թրանսվաալի պատերազմի սկիզբէն մինչեւ այժմ եղածները աչքի առջեւ ունենալով, պօէրներուն թէ՛ բարեկամները ու թէ՛ հակառակորդները պարտաւորուած են ընդունիլ սա պարզ ու անվիճելի ճշմարտութիւն, թէ պօէրներն իրենց ազգութիւն պաշտպանելու գաղափարովը ոգեւորուած և ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ էին։

Եթէ այդպէս եղած չլիներ, հպարտ ու հզօր Անգլիացիներն իրենց դէմ յոխորտացող պօէրներուն խոհեմութեան լաւ դաս մը տալու համար մինչեւ այժմ դիւրութեամբ կը կոտորէին ու ջարդուփշուր կը ցրուէին զանոնք Թրանսվաալի դաշտին մէջ ինչպէս ըրին Մ'ահաիի պաշտպօզուք, կանոնաւորապէս չպատրաստուած, անկարգ զօրագունդերը Օմտուրմանի մէջ։

Պօէրներուն համար կըսուի թէ որ տորդութեան վարժուած լինելով, նըշանառութեան մէջ շատ վարպետ են և հետեւապէս կռուի մէջ յաղթական։ Թէև մինչեւ որոշ աստիճան մը կրնայ ճշմարիտ լինել այդ, բայց կատարուած եղելութիւններուն առջեւ կը տարակարանայ այդ փաստ կենդանիները որսալու համար թնդանօթի չեն գործածեր, իսկ պօէրները լաւ թնդանօթներ ունին, ֆրէնօզի ֆրանսական գործարանէն գնուած։ Որսորդութիւնը անհատաբար կատարուելիք բան մ'է, իսկ պօէրները ցայց կուտան որ կարգապահութեան բոլորովին ընդունակ են, կանոնաւորապէս կազմակերպուած զօրագունդեր ունին խմբովին պատերազմելու համար իրենց ազգային անկախութեան սպառնացողներուն դէմ։ Մ'ահաիի զօրքերուն պէս յափշտակութեան ու ասպատակութեան հետեւող մուտ հրոսախումբեր չեն Թրանսվաալի մէջ ամենազօր Անգլիացին դիմադրողները, այլ իրենց վտանգուած ազգային անկախութեան պաշտպանութեան գաղափարովը ոգեւորուած, այդ նպատակի համար տարիներէ ի վեր պատրաստութիւններ տեսած, կարգապահութեան ու կանոնաւորութեան ենթարկուած և կանոնաւորապէս ու որոշուած ծրագրով պատերազմ մղելու համար նախապէս խորհած ու ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ժողովուրդ մ'են, թէև գրէթէ ամենքն ալ պարզ գիւղացիներ։ 1897էն, այսինքն այն ժամանակէ ի վեր որ Տարաւային Ափրիկէի հանրապետութիւններն սկսան որոշ կերպով տեսնել Անգլիան իրենց վերայ յարձակելու համար ունեցած դիտաւորութիւնները, Քրէօզոի գործարանին ապսպրեցին իրենց թնդանօթներ, կանոնաւոր կազմակերպութիւն մը տուին իրենց զօրաբանակներուն, իրենց երկրի սերոցին ու պաշտպանութեան գաղափարովը ոգեւորեցին գիւղացիները, իրենց գլխաւոր քաղաքներուն մէջ պաշարման վտանգին նախատեսութեամբ ուտեստ դիզեցին, տարիներէ ի վեր ռազմամթերք գնեցին ու մթերեցին, այնպէս որ գիւղացիներէ կազմուած այդ փոքրիկ ազգ կարող եղած է այժմ և դեռ ևս երկար ժամանակ դիմադրել Անգլիան պէս մեծ և հզօր ազգի մը յարձակման։

Ահա թէ ի՞նչ կարող են ընել մի քանի հարիւր հազար գիւղացիներէ բաղկացած փոքրիկ ազգերն անգամ երբ իրենց ազգի անկախութեան գաղափարովը ոգեւորուած և ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ են ատոր համար։

ԱԼՄԱՆԻԱՅԻ ՈՒՇԱԳՐԱՒ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԻՒՆԸ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՄԷՋ

Հնգգարիայի Revue d'Orient թերթին կառնենք հետեւեալ հետաքրքրական յօդուածը.

Շատ մը տարիներէ ի վեր, Ալմանացիները Սիրիայի, Մեսոպոտամիայի, Պարսկաստանի մէջ այնպիսի յառաջդիմութիւններ կընեն որոնց վրայ հարկ է հրաւիրել պետական մարդոց, վաճառականներու, արհեստագէտներու և դրամատէրներու ուշադրութիւնը։

Արդարև առեւտրի ապահով և առեւտրի հաստատուն աշխարհակալութիւն մ'է այդ քանի որ ուժգին և ազմկալի միջոցներ գործածելու վրայ հիմնուած չէ. հանդարտօրէն յաղթանակ մ'է այդ որ հաշուով, վարպետութեամբ և համբերութեամբ գործելով ձեռք կը բերուի։ Իսկ փոքր Ասիոյ մէջ Ալմանիոյ ունեցած յառաջդիմութեան վերայ Ֆրանսացիներու և Անգլիացիներու ունեցած գաղափարները շատ թեթեւ են։

Անատոլուի երկաթուղիի գիծն արագօրէն առաջ կը տարուի որով Սիրիոյ, Մեսոպոտամիոյ և Պարսկաստանի մէջ Ալմանացիներու գործունէութեան հաստատուն հիմ մը կը դրուի։ Բ. Դուռը Հայտար-փաշայի նաւահանգիստը վերջերս Ալմանացիներուն յանձնելով, փոքր Ասիոյ մէջ անոնց չահերու անկախութիւնն ապահոված եղաւ։ Անատոլուի երկաթուղիներու արտօնութիւնն ալմանական ընկերութեան տրուելէն ի վեր, Հայտար փաշան կամաց կամաց ալմանական վաճառականութեան սկզբնակէտ կայարան մը դառնալու վրայ է։ Արդարև տուրքերէ և հարկերէ խուսափած քաղաք մ'է այդ այժմ և վաճառքներու նոյն իսկ զէնքերու մթերանոց մը՝ փոքր Ասիոյ կեդրոնին համար։

Ընկերութեան երկաթուղիի գիծն արագօրէն կը տարածուի և քիչ ատենէն պիտի հասնի Պաղտատ։ Ալմանացիներն իրենց կորովալիր չանքերու չնորհով քիչ ատենէն այդ քաղաքն ալ, Արեւելքի մարգարիտը, իրենց ձեռք կանցունեն։ Անգամ մը որ Պաղտատ հասնին, ժամանակ մը հոն պիտի հանգչին և յետոյ պիտի դառնան դէպի Պարսկաստանի կողմը։

Առայժմ պարտաւորուած են դեռ իրենց այդ ծրագիրներու վրայ քօղարկելու։ Ջանոնք գաղտնիքներով չրջապատած են և լռութեան ու համեստ պարզութեան մը ծալքերին մէջ փաթթած։ Բայց երբ իրենք զիրենք բաւական ուժովցած զգան կռուի մէջ մտնելու համար, երբ յարմար ժամանակը հասած համարին, քօղը պիտի պատռեն, պատուիրակներ և գործակալներ պիտի ղրկուին Սիրիա, Պարսկաստան և մանաւանդ այն երկիրները ուր երբեմն Աղեքսանդր Մեծի յաղթական բանակները Մեծի յաղթական բանակները պատերազմական ոգիներն ազգերուն առջեւ յաղթական փայլուն ասպարէզ մը, վաճառականութեան և հարստութեան նշանա-

ւոր շահաստան մը բացաւ։ Այդպիսի գաղափարի մը կը հետեւին և մեր ժամանակակից Ալմանացիները որոնք այնու ամենայնիւ շատ համեստ կը ներկայանան առերեւոյթս և համբերատար յարատեւութեամբ կը շարունակեն իրենց գործ։ Ցուսով են թէ կուգայ մի օր որ պիտի կրնան իրենց վրայէ մեկդի նետել վաճառականի ևս հագուստը և յանկարծ երեսիլ յաղթականի չքեղ փայլովը։

Հիմակուհիմա, Ալմանիա կը հաստատէ թէ ինք ոչ մի յատակնութիւն չունի Սերբիոյ վրայ որովհետև, կըսէ, Ֆրանսա պատմական պաշտօն մը և շահեր ունի Սերբիոյ մէջ։ Ալմանիա նոյնպէս բնաւ աչք տնկած չէ Միջագետքի վրայ որովհետև անոր համար ալ Անգլիա պատրաստ կեցած կը հսկէ։

Պարսկաստան ոչ մի հրապոյր չընծայեր Ալմանիային որովհետև Պարսկաստան գեղեցկուհի մ'է որ կէս դարէ ի վեր իր չնորհներ կը վերապահէ Անգլիային և Ռուսիային։ Ալմանիա այդ երկուքէն ոչ մէկը չուզեր վերաւորել և ատոր համար ինք կը բաւականանայ երրորդ կարգին մէջ մնալով։ Բայց Պարսկաստան, շահագուցիչ գեղեցկութիւն մը, դարերի թողած ժառանգութիւններէն հարստացած այրին, միշտ այդպիսի երկդիմի կացութեան մը մէջ մնալու չպիտի յաջողի։

Ուրեմն կացութիւնը որոշ կերպով պարզելով ըսենք թէ Արեւելքը, պէտ կրատէն մինչև Պաղտատ, ալմանական կայսրութենէն կախում ունեցող ընդարձակ երկրի մը փոխուելու ընթացքին մէջ է։ Այսու ամենայնիւ, այդ փառասիրական ծրագիրները իրականանալէ հեռու են դեռ, թէև Ալմանացիներն միտքին մէջ արդէն հաստատացած։ Դեռ միլոցներ չեն պակսիր Ալմանացիներուն յառաջխաղացումն արգիլելու, Սերբիան Ֆրանսայի, Միջագետքը Անգլիայի և Պարսկաստանը, երբեւ երեքէն մշակելի դաշտ մը, Ռուսերէն, Անգլիացիներէն և Ֆրանսացիներէն հաւասար պահելու։ Ինչ որ ներկայ կացութիւնը կը պահանջէ, Ալմանոյի երկաթուղիներուն ալմանական ընկերութեան պաղտատ դարձուածքին ճանբան կարէն է։ Այս ընկերութեան կեդրոնատեղը կ.պոլիան է և անոր ուղղութիւն տուողն ալ Պերլինի Տայչէ Պանքի նախկին պաշտօնեան-

րէն Տ.Լանտէրն է։ Այդ ընկերութիւնն է որ Փոքր-Ասիոյ մէջ ալմանական դաւագրութեան բոլոր թելերը ձեռքին մէջ բռնած է և իրեն վրայ առած է Ֆրանսայի և Անգլիայի ներկայացուցիչները շլացունելու պաշտօնը որ չը տեսնեն ալմանական ծրագիրները։ Ուստի կը զգուշանայ այդ երկու երկիրներուն հանրային կարծիքի ուշադրութիւնն անոնց վրայ դարձունելէ։

Անատոլուի երկաթուղիներուն ընկերութիւնը կախում ունի Պերլինի Տէօյչէ պանքէն (գրամատուն) որ Արեւելքի մէջ կատարուող այս բոլոր շարժումներուն գլուխը կը գտնուի։

Այդ պանքի առաջին տնօրէնն է Տ. Սիէմէնս որ Արեւելքը լաւ կը ճանչէ. Փոքր-Ասիան ու Պարսկաստանը պըտած է։ Մինչ իր փառասիրութիւնները պիտի սահմանափակուին Պաղտատի մէջ։ Պէրլինի պարսկական դեսպան զօրավար Միրզա Խան դրամատիրութեան մի քանի գործերի վրայ խօսած ատեն, յիշեց թէ Տ. Սիէմէնս ո՛րչափ սաստիկ հետաքրքիր էր Պարսկաստանի գործերին թէև այնպէս կուզէ ցոյց տալ թէ ինք չհետաքրքրուիր ատոնց։ Երբ այդչափ խնամով կը քօղարկուի հետաքրքրութիւն մը, կը նշանակէ թէ հեռաւոր ապագայի մը վրայ շատ մը տեսութիւններ և ծրագիրներ կան ծածուկ պահուած։ Տ. Սիէմէնսին Պաղտատի մէջ փնտռածը՝ Պարսկաստանի մէջ իր կատարելիք գործողութիւններուն համար խարիսխ մ'է։ Այդ նպատակի համար կաշխատի, թերևս ապագան պիտի տեսնէ Պաղտատի հրապարակներէ մէկին վրայ Սիէմէնսի արձանին կանգնուիլը Ազէքսանդրի դիրքով, իր երկարատև չանքերի և անխոնջ համբերութեան արդար վարձատրութիւն մը պիտի լինի այդ։

Անգամ մ'ալ կը կրկնենք. պէտք է լուրջ կերպով նայիլ այս կացութեան վրայ։ Ալմանիայի յառաջդիմութիւնները, մանաւանդ Փոքր-Ասիոյ մէջ, այնպիսի բնաւորութիւն մ'ունին որ ինչպէս Ֆրանսային, նոյնպէս և Ռուսիային և Անգլիային կրնան անհանգստութիւններ պատճառել։

ԹԱՂՈՒԱԾՆԵՐ ՏՓԽԻՍԻ ԹԵՐԹԵՐԷՆ

Կիրակի, Նոյ.ի 7/19ին, Թիֆլիսի քաղաքային իշխրդի դահլիճում նշանակուած է կովկասի նախկին և այժմ «Թիֆլիսի Հայոց» Բարեգործական Ընկերութեան անդամների արտակարգ ընդհանուր ժողով, որի պարապմունքի առարկաները լինելու են. 1) քննել կովկասի Հայոց Բարեգործական նախկին Ընկերութեան հաշիւը. 2) հաստատել այս տարուայ հոկտեմբեր, նոյեմբեր և դեկտեմբեր ամիսների և առաջիկայ 1900 թ. նախահաշիւները։ 3) փակել նախկին Ընկերութեան հաշուով պահուող կեդրոնական գրադարան-ընթերցարանը և կարգադրել այդ գրադարան-ընթերցարանի գրքերն ու դոյքերը. 4) նախկին Ընկերութեան Արմաւիրի ճիւղի պահանջը տրուի վերջնա կամ նում է յետ առնալ կեդրոնին յանձնած իր գումարը. 5) հրահանգներ հաստատել գանձապահի, քարտուղարի և վերատուգող յանձնաժողովի անդամների համար. 6) որոշել, թէ որքան գումար կարող է ծախել գանձապահի ձեռքի տակ. 7) որոշել նպատակ այն քանակը, որից աւելի չի կարող տալ վարչութեան նախագահը իւր հայեցողութեամբ. 8) Ընկերութեան տան իսկական անդամների առաջարկը՝ Ընկերութեան պատուաւոր անդամ ընտրելու պ. պ. Ա. Անանեանին և Ա. Մելիք-Ազարեանին, նախկին Ընկերութեանն իրենց մատուցած 16ամեայ ծառայութիւնների համար և 9) վարչութեան զեկուցումը Բով. Խուդադեանի՝ նախկին Ընկերութեանը նուիրած քարվանսարայի մասին։

— Թավրիզից.—Դրութիւնը Թավրիզում գնալով օրէցօր վատթարանում է. արհեստական սոյզ առևարի կատարեալ դադար առաջ բերեց, այնպէս որ այսօր աչքի ընկնող վաճառականներ և սեղանաւորներ սկսել են անանկանալ։ Թաւրիզի իսլամ վաճառական Հաջի Նասրուլլահ Թահերաղը, որը Պօլսում մեծ առևտուր ունէր, անանկացաւ 70,000 (օսմ. ոսկի) մէջիդիէի, այսինքն 700,000 րուբլու բացով։ Եթէ առևտուրն այսպէս չարունակի, ընդհանուր անանկութիւն առաջ կը գայ։

— Կովկասի զինուորական պատմական մասին վարչութիւնը ռուսաց զօրքերի Թիֆլիս մտնելու (1799թ.նոյ.26) հարիւրամեակի առթիւ պատրաստում է մի «Ժողովածու» որը կընդգրկի կովկասում մղուած պատերազմի պատմութիւնն՝ սկզբից մինչև վրաստանի Ռուսաց կայսրութեան հետ կատարելապէս միանալը։ «Ժողովածու»ն լոյս կը տեսնի զինուորական պատմական մասին կառավարիչ գեներալ մայոր Վ. Վ. Պոտտոյի խմբագրութեամբ։

— Ախալցխայից մեզ գրում են. «Նախկին կովկասեան Հայոց Բարեգործական ընկերութեան տեղական բաժնի վերջին ընդհ. ժողովում որոշվեց գրադարան-ընթերցարանի գրքերը և կայքը յանձնել քաղաքային վարչութեանը այն պայմանով, որ յանուն Պուշկինի գրադարան բացվի։ Որպէսզի քաղաքիս հասարակութիւնը չզրկվի իր միակ բարոյական հիմնարկութիւնից և գրադարանը նորից բացվի, նախկին գանձապետ փոխգնդապետ Գալով (այժմ տեղափոխված) քաղաքային վարչութեան և հասարակութեան խնդրքով հեռագրեց Տփխիսի նահանգապետին, միջնորդելով որ քաղաքային վարչութեան թոյլատրվի գրադարանը բանալ յանուն Պուշկինի։ Պատասխանը չուտով ստացվեց. պ. նահանգապետը քաղաքային վարչութեան թոյլատրեց բանալ գրադարանը։ Ուստի կիրակի օր, հոկտ.ի 24ին, առս հոգևորականութիւնը նախկին հայ գրադարանի շինութեան մէջ օրհնեց նոր գրադարանը, ապա կատարեց բացման հանդէսը. Գրադարանի դահլիճում թագաւորական և բանաստեղծ Պուշկինի պատկերները զարդարված էին ծաղիկներով։ Հանդէսին ներկայ էին քաղաքային վարչութեան նախագահ Գ. Մովսիսեանը, քաղաքային ուսումնարանի տեսուչ Պրօտեյկին, քաղաքային վարչութեան անդամները, բարեգործական ընկերութեան անդամները, բարձրաստիճան անձինք։ Նախ քան օրհնութիւնը, քաղաքային աւագի պաշտօնակատարը, բանալով հանդէսը, մի համառօտ ճառ խօսեց, որի մէջ ասաց թէ քաղաքային վարչութիւնը ապրիլ 24ին կայացած նիստում որոշեց Պուշկինի յիշատակին քաղաքում մի գրադարան բանալ, և որովհետև Հայոց Բարեգործական ընկերութեան տեղական բաժինը իր գրադարանի գրքերը (մօտ 2,200 կոտր) և կահկարասիքը ընծայել է վարչութեան, ուստի այսօր կատարվում է թէ քաղաքային վարչութեան և թէ

զան գաւառային առաջնորդութեանց և տեղապահներու խնդրոյն վրայ։ Ը. Պատրիարքն հակառակ է թեմերուն երկար ատեն Տեղապահով մնալուն։ կուզէ որ թեմականք որչափ կարելի է չուտով Առաջնորդի ընտրութիւն կատարեն, և վերջնական ձև մը տան իրենց գաւառային վարչութեան, մանաւանդ որ արդէն եկեղեցւոյ հիմնական կանոններուն և սովորոյթներուն մէջ ալ չկայ անանկ երկարատև տեղապահական դրութիւն. Տեղապահ բառն անգամ չկայ։ կրօնական ժողովականներէն ոմանք ալ կուզեն որ Տեղապահներն երկար ատեն մնալէետքը կատարուի առաջնորդական ընտրութիւնը։ ի վերջոյ, ժողովին իրաւասխոհութեան եզրանակ մը գտնելով, որոշեց որ Տեղապահի մը երկու տարուց չափ պաշտօն վարելը բաւ համարուի՝ վիճակն արտօնելու որ առաջնորդական ընտրութիւն կատարէ։ Այսինքն՝ ո՛չ թէ երկու տարիէ ի վեր Տեղապահով կառավարուող ամեն վիճակ ընտրութիւն կատարելու պիտի հրաւիրուի, այլ ուր որ մինչեւն Տեղապահն երկու տարիի չափ պաշտօն վարեր է՝ ա՛ն վիճակը պիտի արտօնուի —Տրապիզոնի և Տիարպէքիրի վիճակներուն ի մօտոյ հրահանգ պիտի տրուի ընտրութեան։ — Բազէչի Առաջնորդ Տ. Եղիշէ Վ.ի ընտրութիւնն հաստատուեցաւ։

—Եւրոպիոյ այցելու հոգևոր հովիւ(1) Տ. Գէորգ եպսկ. Իւթիճեան, անդրանիկ սան և ձեռնասուն հանգուցեալ Տ. Խորէն Ար.քպսկ. Աչըգեանի, 60ֆր. ղրկած է, Արմաշու դպրեվանքին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն մը կատարուելու համար։

ԱՐԺԱՆԱՒՈՐ ՔԱՋԱԼԵՐ ՄԸ

«Բազմավէպ»ի մէջ կը կարդանք որ վեհափառ Հայրիկը Տիար Կ. Բասմաջեանի Բարիզ հրատարակած «Բանաձէր» հանդէսին քաջալերը մը լինելու համար 100 մանէթ նուիրեր է։ Վեհափառ կաթողիկոսը Տ. Կ. Բասմաջեանի աշխատութեան արժանիքը գնահատելով խոստացեր է նաև անոր դիւրութիւններ տալ եթէ իր բնակարանի քաղաքներին մէջ զարգացնելէ յետոյ հաճի Հայաստան անցնիլ և բուն իսկ մեր հայրենի աշխարհի մէջ բնեռագրերնեըիհետազօտութիւններով և անոնց ընթերցումով զբաղիլ։

ՀԱՑ ԲԺԻՇԿԻ ՄԸ ՆՈՐ ԳԻՒՏԸ

Բարիզի Bulletin Médical կիսաշաբաթաթերթին մէջ կը կարդանք որ Բարիզի վիրաբուժական ընկերութեան նոյ. 22ի նիստին մէջ, Տ. Թիյո (Tillaux) այդ գիտական ընկերութեան ներկայացուցեր է հայ բժիշկ Տ. Ս. Ծոլիանեանի հնարած մէկ նոր տեսակ գործիքը, երկուսրիքի փոշտերակաների ուռեցքի հիւանդութեան մէջ երկուսրիքի պարկին ծայրատութեան համար (résection du scrotum dans le varicocèle):

Կը շնորհաւորենք Տ. Սիմոն Ծովնանեանն իր նորահնար գործիքի համար որ Բարիզի վիրաբուժական ընկերութեան ուշադրութեանն արժանացած է և որով վիրաբուժական գործողութիւնների դիւրութեան համար գիտութեան ծառայութիւն մը մատուցած կը լինի։

ԹԻՒՐՔԵՐԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՕԼՍԻ ՄԷՋ

Սուլթան Համիտի դէմ դաւադրութեան մը ամբաստանութեամբ քանի մը անուանի Թիւրքերի ձերբակալուած ու աքսորուած լինելը հրատարակած ենք արդէն։ «Սէմաֆոր»ի թղթակիցը Կ.պոլսէն նոյ. 24ին հետեւեալ մանրամասնութիւնները հաղորդած է այդ ձերբակալութիւնների մասին.

Ամբողջ քաղաքը յուզման մէջ է. զբաղարատական մատնութիւններով քանի մը բարձրաստիճան անձերի ձերբակալուած լինելուն համար։ 17 հոգի բանտարկուեցան որոնց մէջ կը գտնուին Գեւաական խորհուրդի 2 անդամներ, պատժական վերաքննութեան բաժնին նախագահ Սաիտ պէյը և Ծէրտի պէյը լինչպէս և այս վերջինի աներձագ և Անատոլուի գաղասկէր Զիա Մոլլա պէյը։ Անատոլուի գաղասկէրութիւնը չէրիի գատական ամենաբարձր աստիճաններէ մին է։ Իւլէմայութեան «չղթայի օղակներ»ի նուիրապետական գասակարգին մէջ չէյխիւլիսլամէն անմիջապէս յետոյ կուգայ գաղասկէրը։ Ասոր համար է որ Զիա պէյի ձերբակալումէն ահագին յուզում պատճառած է, մանաւանդ թէ այս առաջին անգամն է որ պալատը իւլէմաներին վրայ ալ կը յարձակի որոնց հետ մինչև այժմ չդպելով կը վարուէր։ Ահաւասիկ մէկ քանի բառով ներկայացուցեր այն ստոր խարդաւանքը որուն անմեղ զոհ մը եղաւ Զիա պէյ, իրեն հետ մէկտեղ պաշտօնազրկութեան ենթարկելով իր բարեկամներէ մի քանին որոնք իրեն պէս հարուածուեցան անիրաւաբար։

Զիա պէյ իր հմտութեամբ, հաստատամտութեամբ և անկաշառ բնաւորութեամբ ամենէն նշանաւոր մոլլաներէ մին էր։ Արդէն ճիշդ ատոր համար ալ պալատին մէջ գէշ աչքով կը նայէին իրեն, թէև այդ արգելք մը եղած չէր որ սուլթանը երբեմն անոր խորհուրդներէն գիմէր. ոլովհետև թէև վարչական ներկայ դրութեան վրայ քննադատութիւններ ընելուն համար կասկածոտ աչքով կը նայէր անոր, բայց ունեցած արժանիքներն ալ չէր կրնար ուրանալ. Շատ անգամ փորձած էին անոր սիրտը չհաճել, գրամ, պատիւներ, քաղաքային բարձր պաշտօններ առաջարկելով. Զիա պէյ միշտ մերժած էր, կրօնականութեան գասակարգին մէջ միայն իր յառաջացում պահանջելով, որին իրաւունք ունէր իր մատուցած ծառայութիւնների համար։ Հապա մի քանի ամիս եղած է դեռ որ Շէյխիւլ իսլամի ստիպողական թախանձանքներուն վրայ, Զիա պէյ վերջապէս Անատոլուի գաղասկէր նշանակուած էր։ Այդ ժամանակ ես ձեզ արդէն գրած եմ Զիա պէյի մասին. իրեն տուած գովեստներս գրգռեր էին «Ահմետ Օֆֆօման»ի զայրոյթը —միևնոյն է ըսել «Թիւրքիա», միևնոյն է ըսել «Օրիան». որովհետև ատոնք ամենքը միևնոյն անձի թերթերն են երեք տարբեր անուններու տակ —, որ Սելամլէյն նպաստ կը ստանայ անկախ թղթակիցներին Թիւրքիոյ վրայ գրածները շատ կամ քիչ վարպետութեամբ սուտ հանելու համար և որ իր ժամանակ կանցունէ աշխարհի բոլոր լրագիրներուն վրայ հետզհետէ յարձակումներ ընելով. Անտարակոյս Սելամլէյի այդ «կիսապաշտօնական»ը բաւական գրամ պէտք է չահած լինի։

Թէև Զիա պէյ իր հաւատարմութեան մասին ոևէ յանցանքի փաստ մը տուած չէ երբէք, բայց այն դիտողութիւններ որոնք քաղութիւն ունեցած էր սուլթանին ներկայացուելով ցոյց տալու իր ներքին քաղաքականութեան վտանգները օսմանեան կայսրութեան համար, իրեն վերայ հրաւիրած էին սուլթանին չըվնասող պալատականներուն թշնամութիւնը որոնք իրենց ուզածի պէս կը չափեն կը կարեն Թիւրքիան։ Այդչն առիթ կը փընտռէին սուլթանի աչքէն անդառնալի կերպով հանելու Զիա պէյը երբ բուն իսկ անոր փեսան մատնութիւն ը՛ընելով, իրենց փնտռած ու չգտած պատրուակն ընծայեց իրենց։ Զիա պէյ իր մէկ հատիկ աղջիկը տուած էր Սիրիացի Իզզէթ պէյ անուն մէկի մը որ Բ.Դուռը փոքրիկ պաշտօնատար մ՛էր, առանց դրամական կարողութեան, որին այնու ամենայնիւ սիրահարուած էր փոքրիկ հանըմը։ Ժամանակ մը վերջը, Իզզէթ պէյ որ իր աներոջ տունը կը բնակէր, յանկարծ եղաւ պահանջեց Զիա պէյէն որ ինք Գեւտական խորհուրդի անդամ նշանակ՛ել տայ որովհետև անվայել բան է որ, կըսէր, գաղասկէրի մը փեսան, հասարակ քեաթիպի (գրագիր) մը պէտք է չահած լինի։ Բ. Դրան գիւանատուներուն մէջ քաշքշուելով կեանք անցուցնէ։ Զիա պէյ պարզապէս մերժեց, ըսելով որ եթէ նոյն իսկ այնչափ ազդեցութիւն ունենար որ իր փեսան խնդրած պաշտօնը ձեռք ձգելու կարող լինէր, իր ազգականներ հարստացունելու համար անոնց պաշտօններ բաշխելու յանցանքը չպիտի գործէր ինք որ ուրիշներուն ըրած այդպիսի գեղծումներուն դէմ կը խօսի միշտ։ Իզզէթ կատազած, իր աներոջ տունէն դուրս եկաւ և իր կնիկը հետը տանելով գնաց իւսկիւտար բնակեցաւ։ Անցած շաբաթ իր բարեկամներէ մին Զիա պէյին ղրկեր էր, նորէն պահանջելու համար որ գինք Գեւտական խորհուրդին մէջ մտցունել տայ։ Գաղասկէրը պարզապէս ճանրած էր իրեն ղրկուած այդ պատուիրակը։ Ատոր վրայ Իզզէթ պէյ իր անուանակից ու հայրենակից համբաւաւոր Իզզէթ պէյին որ սուլթանի աենեկապետն ու քարտուղարն է, մատնեց Զիա պէյն ու անոր քեռայր Ծէրտի պէյը, ամբաստանելով թէ գաղտնի յարաբերութիւններ ունին Երիտասարդ-Թիւրքերի մասնաժողովին հետ և սուլթանը գահընկէց ընելու համար գաւադրութիւն կը նիւթեն։

Անցած շաբաթ օր ոստիկանութեան պաշտօնեայներ իւսկիւտար երթալով յանկարծ մտան Ծէրտի պէյի տունը, մաաանէն սկսած մինչև ամբարներն անգամ խուզարկեցին ամեն տեղ և առին Պէչիկթաշ տարին խեղճ Ծէրտին որ ի զուր կը հարցնէր թէ ի՞նչ է իր յանցանք։ Զիա պէյի քոյրն իր եղբօր իմաց տուաւ պատահածը։ Զիա պէյ հետևեալ օր կէնէ կերթայ Սելամլէյ, տեղեկութիւն ուզելու համար թէ իր քեռայր ի՞նչ եղաւ։ Իր բարեկամներէ մին ի զուր կը փորձէ գինք արգիլել, ըսելով թէ իր այդ ըրածն ուզկի երթալ դալին բերանը մնոնել է և անգամ մը որ Սելամլէյէն ներս մտնէ, ա՛լ չկրնար դուրս ելլել, մինչդեռ եթէ ըսթամպուլ մնայ, սուլթանը չհամարձակիր գինք ձերբակալել տալ, գիտնալով որ գաղասկէրի մը ձերբակալումը կրնայ անլուր գայթակղութիւն մը պատճառել բոլոր մահմետականներին մէջ։ Զիա պէյ չուզեց մտիկ ընել անոր, ինչ որ իր բարեկամ դուշական էր, կատարուեցաւ։

Գաղասկէրը Սելամլէյ մտածին պէս ձերբակալուեցաւ և բանտարկուեցաւ։

Զիա պէյ Սելամլէյի պալատը գնացած ժամանակ իր կնոջ ըսած էր որ եթէ ժամը մէկին չվերադառնայ, եղելութիւնը իմացունէ ալմանական գեսպան պարոն Մարշալ ֆօն Պիպէրսթէյնին որին հետ սերտ բարեկամութեամբ կապուած էր ինք։

(Շարունակելի)

ԹԻՒՐՔԻԱՅԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ. պոլսի առողջապահական խորհուրդն որոշեր է Եգիպտոսէն եկած ներին համար հաստատուած 10օրեայ քարանթինան 5 օրի իջեցունել, նոյ. 21էն սկսած։

— Արքունի ճարտարապետ Պալեան Սարգիս պէյին Գուրուչէշմէի մէջ մեռած լինելը հրատարակած ենք արդէն նախորդ թուով։ Ջաւակ չունենալուն պատճառով, Թիւրքիոյ վաքըֆներէ (մահմետական բարեպաշտական հաստատութիւններուն յատկացած կալուածները) պաշտօնատունը յայտարարեր է Կ. պոլսի լրագիրներուն մէջ թէ հանգուցեալ Պալեան Սարգիս պէյի չորս շոգեմակոյկները, գործատրանի մեքենայներն ու տունի կարասիները ճաւուրդի պիտի հանուին Գուրուչէշմէի իր ծովեզերեայ ապարանքին մէջ։

Հանգուցեալը թէև դեռ մի քանի տարի առաջ Թիւրք կառավարութեան աներաւ ճնշումներէն փախստական ապաստանած էր Բարիզ և իվերջ սուլթանի թոյլտուութեամբ Կ. պոլիս վերադարձած, կէս շնորհազուրկ վիճակի մը մէջ կապրէր, բայց իր նախկին փարթամութեան արդիւնքներէն կը վայելէր դեռ. այսու ամենայնիւ, մեռած ատենը ոևէ կասկ թողուցած չէ իր ազգի և Թիւրքի վաքըֆը պիտի ուտէ իր թողած հարստութիւն, իր քնիկ ժառանգորդ ազգականների հետ մէկտեղ։

— Կ. պոլսի դուիցերական նորահաստատ դեսպանութեան առաջին դեսպանը նշանակուած է. վիէննայի դուիցերական դեսպան Տօքթէօր Քըլաբարէտ Կ.պոլիս պիտի երթայ։

Զուիցերիայի օսմանեան նորահաստատ դեսպանութեան առաջին պաշտօնատարը Գարաթէոտորի էֆէնտին ալ, որ իրեն վրայ կը պահէ միանգամայն Պելժիդի դեսպանութեան պաշտօնը, քիչ օրէն Կ.պոլսէն պիտի մեկնի ուղղակի իր նոր պաշտօնավայր Գէնն (Զուիցերիայի մայրաքաղաք) երթալու համար։

Թիւրք կառավարութիւնը վազուց ի վեր կը փափաքէր Զուիցերիայի մէջ իրեն յատուկ դեսպանութիւն մը հաստատելու. վերջապէս հասաւ այժմ իր ցանկութեան։

— Մնտիոքի Յոյներուն պատրիարք Տ. Մելիտոնի ընտրութիւնը որ ինչպէս գիտեն մեր ընթերցողները, Յոյների Ֆէների պատրիարքարանէն զոքներու և ընդդիմութիւններ հանթարկուած էր, իսկ ռուսական դեսպանատան կողմէն կը պաշտպանուէր, սուլթանի հրովարտակով վաւերաց-

ուեր է վերջապես, չնայելով Ցոյների տիեզերական պատրիարքի օրինական առարկութիւններին։

—Սերպական Ծագումէ Ֆիրմիլեան վարդապետին Մակեդոնիայի իւսկիւպի թեմին առաջնորդ ընտրուելուն դէմ Մակեդոնիայի մէկ քանի թեմակալ մետրապոլիտները բողոքած լինելով, Տ. Ֆիրմիլեանի եպիսկոպոս ձեռնադրուելու և օծուելու արարողութիւնը յետաձգուեր է առ այժմ։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Բէրէզոդորկէն կը հեռագրեն Ցոյ. 28ին.

Ռուսիա և Պարսկաստան անցած շաբաթ պայմանագիր մը ստորագրեցին որի համեմատ անորոշ պայմանաժամով կերկարաձգուի Պարսկաստանի մէջ երկաթուղիներ չինելու համար Ռուսիայի ունեցած ժենաչնորհը։ Այդ պայմանագրի մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին։

Կըսուի թէ Պարսկաստանի մէջ հանքային կարծիքը նպաստաւոր է այժմ Ռուսիային։

ԱՆԳԼԻԱԹՐԱՆՍՎԱԼԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Անգլիացի զօրավար Մէքթիէնին պատերազմական գաշտը հասնելով գործի սկսելէն ի վեր կը յառաջանան Անգլիացիները որոնց այժը կը բազմապատկի հետզհետէ օգնական զօրքերի հասնելովը։

Զօրավար Մէքթիէն օգնութեան կերթայ Քլմպըրլիի մէջ պաշարուածներին. արդէն հասած է Մաուտէրիվըր որ Քլմպըրլիէն 24 մղոն հեռուն է։ Հոն մի քանի ճակատամարտներ ունեցաւ Պօէրներին հետ։ Զօրավար Մէքթիէն վիրաւորուեր է, բայց թեթև կերպով։

Պօէրները Քլմպըրլիի, Մէֆքինկը և Լէտիսմիքը պաշարող իրենց զօրքերէ մէկ մասը յետ քաշած են և կը համախմբուին Մէքթիէն զօրավարի յառաջանալիք ճանապարհին վրայ, մեծ ուժով անոր վրայ յարձակելով ճանբան կտրելու համար որ չկրնայ օգնութեան հասնիլ պաշարուածներուն։

— Բրէթօրիայէն ալմանական լրագրի մը եկած տեղեկութենէ կիմացուի որ Թուպէր զօրավարն երեք բանակներ կեդրոնացուցած է. մէկը Լէտիսմիքի առջև, երկրորդը Թիւժէլայի եզրներուն վրայ և երրորդն ալ ԲիէթԷրմարիձպուրգ Էթքուրթ գծի արևելեան կողմը, Անգլիացիներն նահանջի ճանբան կտրելու համար։ Զօրավար Գրօնժէ ալ միևնոյն կերպով կը գործէ Քլմպըրլիի առջև, Մաուտէրի վրայ և լորտ Մէքթիէնի բանակի եւս կողմերին վրայ։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Հոնկ Քոնկէն կիմացունեն որ Ռուսիա Մայրագոյն-Արևելքի մէջ պժուարութիւնների ծագիլը նախատեսելով, մեծ քանակութեամբ ալիւր և ուտեստ կը գնէ։

— Ալմանիայի Վիլհէլմ կայսրը, կայսրուհին և իրենց զաւակներ Անգլիացի վերագառնալով Բօթսամ հասած են նոյ. 30ին։

— Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը Սամոայի կղզեխումբին նկատմամբ Անգլիայի և Ալմանիայի միջև եղած կարգադրութեան համաձայնելու համար կը պահանջէ որ Ալմանիա իրեն Քաղաս Քլուզէյ կղզին։

ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑ ՈՐԲԻԿՆԵՐՈՒՆ

Ի նպաստ ՀԱՑ ՈՐԲԻԿՆԵՐՈՒՆ «Բազմավէպ» բացառիկ պրակ մը կը հրատարակէ։ Թերթին երկայնութիւնն է 42 հարիւրորդամէդր, լայնք 30 հրդմ.։ Թերթը կը բաղկանայ 40 էջերէ, և ամէն էջ երեք լայն սիւնակներու բաժնուած է։ Թուղթը հաստ, ողորկ, փայլուն ու շատ ընտիր։ կը պարունակէ ժողովրդեան ուշադրաւ, հետաքրքրական և օգտակար յօդուածներ։

«Բազմավէպ»ի այս բացառիկ լայնածաւալ մեծ թերթը կը հրատարակուի իբրև անդրանիկ «Հայ պատկերազարդ թերթ»ը Illustration Arménienne, նման եւրոպական մեծ ազգաց չաբաթական պատկերազարդ թերթերու։

Կը ապուի մի քանի հազար և ստակը պիտի յատկացուի Հայ որբանոցներուն։

Գինն է 2,50 ֆր.=1 րբ.=50 սէնթ։

Այս ծանուցագրով կը հրաւիրենք մերազնեայ այն ամէն ազնիւ գթած անձնաւորութիւնները որ բաժանորդագրուելով այս բացառիկ պրակին։ հաճիս ո լսմայ մը բարեհաճին ձգելու Հայ որբիկներու գանձանակին մէջ։

Բաժանորդագրաց անունն, և ով որ այս նպատակաւ որբիկներուն օգնութեան պիտի հասնի, հաւաքուած գումարը և որչափ պիտի յատկացուի իւրաքանչիւր որբանոցներու, պիտի տպուին «Բազմավէպ»ի պրակներուն մէջ։

Այս բացառիկ թերթին մէջ կը տպուին նաև ծանուցումներ. մէկ տողի գինն է 25 սանթիմ. փափաքողք փութան յղել իրենց ծանուցումները։

Մեր հասցէն է՝

Rédaction de la Revue «PAZMAVEB»
(St. Lazare)
(Italie) VENISE

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԳԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու գտնուած գիրքերի ժանրամասն ցուցակը հրատարակուած է Արմենիայի 14րդ շրջանի 77, 78, 79, 80 և 81 թիւերուն մէջ։

Այդ թիւերէն յատկապէս աւելի տպած լինելով, պատրաստ ենք ձրիապէս ղրկել անոնց որոնք կը փափաքին մեր գրացուցակները ունենալ, եթէ գոնէ 50 սանթիմ ղրկելով գիրք ուզեն մեզմէ նախապէս այդ ուղուած գրքի ծրարին մէջ դնելով կը ղրկուին գրացուցակներն ալ։

Ամեն երկրի փոստերը, քանի՛ սանթիմի համար ալ լինի, մանրատը փոստ կուտան մեզ վճարուելու համար Մարսէյլի մէջ։

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց առջեւ նշանակուած գիներին մէջ հաշուուած է նաև ղրկելու փոստի ծախքը։

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registered) ստանալ ուզողները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչեւ 2 քիլօ) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն։

ԺՔ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ԳՐԱԾ ՈՏԱՆԱՒՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրենասիրական ոտանաւորներէ մի քանին ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իբրեւ նմոյշներ զանազան քաղաքներու մէջ և զանազան տպաւորութիւններէ տակիւրերբեմն գրած ոտանաւորներին որոնք ժամանակին հրատարակուած չլինելով կորսուած են այժմ։ Այն մի քանի ոտանաւորները որոնք իրեւ նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պոլիս ապագրուած ազգային երգարաններին մէջ՝ որոց վերատին տպագրութիւնն վաղուց արդէն արգիլուած է, և Ասիա և Արմենիա լրագիրներին մէջ։ Նմոյշներէ մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տրուած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորները ի՛նչ տպաւորութիւնների տակ ներշնչուելով գրուած են։ Գին (10 սանթիմ 15 սանթիմ։

Արտօսր Հայաստանի կամ Տեղեկագիր Բալուայ, Քարբերդու, Զարսանճագի, Ճապաղչուրի և Երզնկայու։ Քաւելուած ըստ խնդրանաց ազգասիրաց «Խիզան գաւառ»։ Աշխատասիրեաց Պօղոս Ծ. վ. Նալբանեան. 2 ֆրանգ։

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՑՐԵՆԱՍԷՐ
(ԶԱՔԱՐԻԱ ՍԹՈՐԱՆՈՎ)

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ՄԿՐՏԻՉ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

1894

Պուլկարիոյ անկախութեան հերոսներէ մէկին, Զաքարիա Սթոյանովի, որ իր ընդունակութեան շնորհով յաջողեցաւ մի լեռնաբնակ գիւղացի հովուի պարզ վիճակէն հետզհետէ արհեստաւոր, վարժապետ, յեղափոխական գործիչ, խմբագրապետ և վերջապէս ազատ Պուլկարիոյ Ազգային ժողովի նախագահ դառնալ խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրութիւնն է, ուր ուշադրութեան արժանի տեղեկութիւններ կան նաեւ Պուլկարիոյ Թիւրքի լուծէն ազատելու աշխատող պուլկար հայրենասէր յեղափոխականներիգործունէութեանըմասին։ Սկիզբը գրուած է նաեւ հեղինակին, Բրօֆէսէօր Լուի Լէժէի, և Թարգմանչին միջեւ եղած Թղթակցութիւնը այս գրքի հայերէն Թարգմանութեանն առթով։

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը գրէ իր յառաջաբանի վերջ Թէ «Զարմանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ընթերցողների հետաքրքրութիւնը չարժի պետական մարդ դարձած մի գիւղացիի այս վաւերական պատմութեան վրայ։»

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ 1 ֆրանգ և 40 սանթիմ։

Ցարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը լինի։

(Պարսկաստանի Հայերին համար 1 ֆրանգ է։

Առաջին ամերիկեան ԲԱՌԱՐԱՆ ԱՆԳԼԻԵՐԷՆԷ ՀԱՑԵՐԷՆ։ (Ցատկապէս պատրաստուած Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց մէջ գտնուող Հայ գաղթականներէն գործածուը և քաղդատաբար քիչ ուսեալ դասակարգին Անգլիերէնի մէջ աւելի յառաջդիմելուն նպաստելու համար։) Աշխատասիրեց Պետրոս Ռ. Թորոսեան։ կը պարունակէ աւելի քան 25,000 բառեր։ Նիւ Եորք. Էլիաս Թոլաֆ և ընկ. 1899։

(«Պետանի գիտելիքներ»ի և «Ինքնուսուցիչ անգլիերէն լեզուի» հեղինակ Տիար Պ. Ռ. Թորոսեանի 3րդ աշխատասիրութիւնն է այս որ կը հրատարակուի Նիւ Եորքի մէջ ինչպէս արդէն ծանուցուած էր։ Աշխատասիրողն իր աչքի առջև ունենալով ասկէ առաջ հրատարակուած անգլիերէն հայերէն բառարանները, չանացած է լաւագոյն բան մը արտադրել իր գծած սահմանին մէջ որի մասին բացատրութիւններ տրուած են գիրքի յառաջաբանին մէջ, ինչպէս և «Անգլիերէն և հայերէն ցարդ հրատարակուած բառարաններու բաղդատական քարտէզ»ին մէջ որ առանձին տպագրուած է։ Անգլիերէն ամեն մէկ բառի առջև իր հնչումը գրուած է հայերէն տառերով։

Այս բառարան որ իր յառաջաբանէ և յաւելուածներէ զատ, 360երկիջեան երեսներէ կը բաղկանայ փայլուն թուղթի վրայ գեղեցիկ տպագրութեամբ և կազմով, կը ծախուի Ուէսթ Հօպօքընի մէջ հեղինակին քով 2½ տոլարի։

Կարելի է նաև ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն 13 ֆրանգով Մարսէյլի մէջ. իսկ Մարսէյլէն դուրս ղրկուելու համար, փոստի ծախքովմէկտեղ կարժէ 13 ֆր. և 80 սանթիմ. փոստին արձանագրել տրուած (registered) ղրկուելով 14 ֆրանգ։)

— HISTORY of the ARMENIANS IN INDIA. From the earliest times to the present day. By MESROVB J. SETH Armenian examiner to the University of Calcutta and Member of the Asiatic Society of Bengal. Calcutta. 1895.

(Price: 5 francs at Marseilles or 5 fr. & 50 centimes post free.)

(Մարսէյլի մէջ 5 ֆրանգ է. Մարսէյլէն դուրս ղրկուելու համար 5 ֆրանգ և 50 սանթիմ։)

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ Ա Ր Ս Է Յ Լ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեան
Le Gérant: François CARRIERE
Imp. M. Schickler, 9, Quai du Canal. Marseille.